

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

mint felülvizsgálati bíróság

Pfv. IX.20.753/2010/12.szám

A Magyar Köztársaság nevében!

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság dr. Holobrádi Emese ügyvéd által képviselt **I.rendű**, dr. Sándor Attila egyéni ügyvéd által képviselt **II. rendű felpereseknek**, dr. Szepesi Zsuzsa ügyvéd által képviselt **alperes** ellen kártérítés iránt a többszörösen megismételt eljárásban a Tolna Megyei Bíróságnál a 15.G.40.045/2007. szám alatt indult, és a Pécsi Ítéltábla Gf.II.30.165/2009/14. számú ítéletével befejezett perében - amely perbe az I.r. felperes pernyertességének előmozdítása érdekében a dr. Gál Ferenc ügyvéd, valamint dr. Nochta Tibor ügyvéd által képviselt **II. rendű**, valamint dr. Holobrádi Emese ügyvéd által képviselt **III. rendű beavatkozó beavatkozott** - az említett számú másodfokú határozat ellen az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2010. november 16-án tartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Pécsi Ítéltábla Gf.II.30.165/2009/14. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt az I. és II. r. felpereseknek fejenként 980.000 - 980.000 (Kilencszáznolcvanezer-kilencszáznolcvanezer) forint, valamint a II. és III. r. beavatkozóknak fejenként 100.000 - 100.000 (Egyszázezer-egyszázezer) forint felülvizsgálati perköltséget.

A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A felülvizsgálati kérelem szempontjából irányadó tényállás szerint az I.r. felperes és az alperes 2001. június 16-án az átalakítására és bővítésére vállalkozási szerződést "Otthonok szerződés"-t kötött 743,000.000 Ft átalány vállalkozói díj ellenében, 2003. március 17-ei befejezési határidőre. A vállalkozási szerződés 2002.

május 2-án módosításra került. Az I.r. felperes e szerződés kapcsán két részszámlát nyújtott be, az elsőt 2001. december 14-én 44,939.000 Ft-ról, a másodikat 2002. május 8-án 56,604.000 Ft-ról. Az alperes az első számlában írt követelést 2002. február 4-én, a másodikat 2002. június 5-én kiegyenlítette.

Az alperes a szerződést 2002. július 20-ára felmondta.

A felperes a keresetében a fenti építési vállalkozási szerződés jogellenes felmondása miatt 109,842.950 Ft hátralékos vállalkozói díj és 522,002.311 Ft kártérítés és járulékai megfizetésére kérte az alperest kötelezni.

A Tolna Megyei Bíróság a keresetet előbb teljes terjedelmében elutasította, majd az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését követően hozott 2004. november 26-án kelt 1.G.17-03-000086/29. számú ítéletében az alperest 9,843.265 Ft vállalkozói díjban marasztalta, a felperes ezt meghaladó keresetét elutasította.

A Pécsi Ítéltábla a Gf.II.30.003/2005/7. számú rész-közbenső ítéletében az elsőfokú bíróságnak az alperest marasztaló ítéleti rendelkezését azzal hagyta helyben, hogy az alperest az ott írt késedelmi kamatok megfizetésére kötelezte. Megállapította, hogy az alperes jogellenesen mondta fel az I.r. felperessel 2001. június 16-án kötött építési vállalkozási szerződést, ennek következtében az I.r.felperest ért kár 88 %-áig terheli kártérítési felelősség.

A folytatódó eljárásban a jogellenes felmondás folytán az I. r. felperest ért kár kapcsán két beruházásból eredő kára megtérítését is kérte az I. r. felperes az "Otthonok szerződés"-ből eredő kára mellett, és nem vagyoni kártérítés iránti kérelmet is előterjesztett.

Az I.r. felperes 2001. március 26-án kötött alvállalkozás szerződést a B Rt-vel mint megrendelővel, a szennyvízcsatornázásból eredő az ott meghatározott munkák elvégzésére 2,272,090.000 Ft alvállalkozói díj ellenében, amelyet utóbb módosítottak az m-i szerződés. A vállalkozás befejezésének határidejét 2002. december 20-ában határozták meg.

Az I.r. felperes 2001. szeptember 14-én fővállalkozási szerződést kötött Sz Önkormányzatával az sz-i szennyvíztisztító telep rekonstrukciójára az sz-i szerződés 535,031.580 Ft vállalkozási díj ellenében 2003. július 30-ai teljesítési határidőre.

Az I.r. felperes állította, hogy az "Otthonok szerződés" jogellenes felmondása következtében nem tudta biztosítani a fenti két szerződés pénzügyi feltételeit, mivel 2001. második felében nem jutott hozzá az "Otthonok szerződés" alapján tervezett árbevételéhez, ennek következtében a két utóbbi általa kapcsolódónak tekintett beruházás lelassult, elkezdődtek a likviditási nehézségeire visszavezethető késedelmek. Ennek következtében a B Rt. az m-i szerződést 2002. augusztus 7-én felmondta, a Sz Önkormányzata pedig az sz-i szerződéstől 2002. szeptember 26-án elállt.

Az I.r. felperes ellen a felszámolás 2003. augusztus 5-én indult.

A felperes az eljárás ezen szakaszában a kártérítési követelésének 50 %-át a 2002. július 8-án kötött engedményezési szerződéssel a II.r. felperesre engedményezte. A II. r. felperes 2007. december 20-án a perbe belépett.

A megismételt eljárásban a Tolna Megyei Bíróság az 5.G.17-05-000018/87. számú ítéletében az alperest az I.r. felperes javára 295,829.420 Ft-ban, a II.r. felperes javára pedig 165,829.417 Ft-ban és kamataiban marasztalta. Elfogadta a felperesek álláspontját, miszerint az alperes jogellenes felmondása következtében állt elő az a helyzet, amelyben az ún. kapcsolt beruházások (m-i, sz-i szerződések) megrendelői megszüntették az I.r. felperessel kötött szerződéseket, és az alperest az I.r. felperest ért nem vagyoni kár tekintetében is marasztalta.

A Pécsi Ítéltábla az alperes fellebbezése folytán hozott Gf.II.30.046/2007/6. számú részítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését akként változtatta meg, hogy az alperes terhére a felperesek javára megítélt vagyoni kártérítés összegét fejenként 53,336.495 Ft-ra leszállította, az I.r. felperes nem vagyoni kártérítés iránt előterjesztett keresetét elutasította, az ún. kapcsolt beruházásokhoz fűződő kártérítésekről rendelkező részében az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és evonatkozásban az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

A megismételt eljárásban a per tárgya leszűkült az ún. kapcsolt beruházások felmondásából fakadó kártérítési igényre. A per ezen szakaszában a felperesek a keresetükben fejenként 112,492.922 Ft tőke, annak kamatai és a perköltségek megfizetésére kérték az alperest kötelezni.

A II. és a III. r. beavatkozók ezen kereseti kérelmek teljesítését támogatták.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

A Tolna Megyei Bíróság a 15.G.40.045/2007/137. számú ítéletében a felperes keresetét elutasította. Az volt az álláspontja, hogy a felpereseknek nem sikerült bizonyítaniuk a 2001. június 16-án kötött szerződés 2002. július 20-ára történő felmondása és a további két beruházás késedelme, majd emiatt a szerződések megszűnése miatt keletkezett kár között okozati összefüggést.

Úgy ítélte meg, hogy a K-i Igazságügyi Szakértői Intézet szakvéleménye az alperes szerződésszegése és a kapcsolódó beruházásokra vonatkozó szerződések megszüntetése és ebből keletkezett kár közötti okozati összefüggés megállapítására nem alkalmas. A szakértői intézet az oksági kapcsolat

kiindulópontjaként az elmaradt 641,457.000 Ft árbevétel kiesést jelölte meg. Ez azonban nem tiszta nyereség amelyet fel lehet használni más beruházás finanszírozására. Az e szerződésből elmaradt tiszta nyereség 23,655.000 Ft és ez is csupán a végszámla kibocsátását követően folyt volna be. A szakértők a G.17.-05-000018/85. sorszám alatt benyújtott szakértői véleményükben a befejezés lehetséges időpontját 2003. január 16-ában jelölték meg, így eddig az időpontig az I. r. felperes a nyereségre nem számíthatott, a megrendelők pedig előleg folyósítását kizárták. Ezzel szemben a kapcsolt beruházásokból eredő késedelmek már 2001. negyedik negyedévben elkezdődtek, így az "Otthonok szerződés" felmondása és a kapcsolt beruházások késedelme között az okozati összefüggés nem állapítható meg. A másik megállapítása a K-i Szakértői Intézetnek az volt, hogy az árbevétel elmaradása miatt 83,017.288 Ft állandó költségre nem volt az I. r. felperesnek egyéb forrása, ezért azt a párhuzamosan futó másik két beruházás bevételeiből kellett pótolni. Ezen elmaradás átlagos időpontját (középidőpont) 2002. novemberében határozták meg, így az elsőfokú bíróság megítélése szerint a másik két beruházás késedelmében ennek semmiféle jelentősége nem volt.

Az elsőfokú bíróság rámutatott, miszerint 2001. év végén- 2002. januárjában I. r. felperes 82,500.000 Ft-ot vont ki a pénzeszközeiből, amely összeg 2002. május 29-éig letétben volt, azzal az I. r. felperes szabadon rendelkezhetett. Az összeget nem vette fel a letétből és nem fordította a folyó beruházások finanszírozására annak ellenére, hogy már látszott az "Otthonok szerződésen" alapuló beruházás késedelme, így számolni kellett az egyéb bevételekieséssel. Hozzájárult a késedelemhez az önerő biztosításához a D-i Önkormányzatnak nyújtott, 2001. december 31-ig felgyűlt 145,542.869 Ft kölcsön is, amelyből végül 128,057.991 Ft nem térült meg. A Tolna Megyei Bíróság előtt 2.G.17-02-000094. számon folyt perben az I. r. felperes a 10. sorszámú előkészítő iratában maga is arra hivatkozott, hogy a m-i beruházás finanszírozási problémáját az önkormányzat fenti magatartása okozta.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperes likviditási helyzetét a hiteles mérlegadatok és beszámolók alapján kellett megítélni. A K-i Igazságügyi Szakértői Intézet részéről eljáró G K-né szakértői véleménye szerint a romániai befektetésre és a D-i Önkormányzattal kötött szerződés megfinanszírozására történő pénzkivonásra akkor került sor, amikor az I. r. felperes súlyos likviditási helyzetben volt, ugyanakkor a két beruházás késedelmének kialakulásakor az "Otthonok szerződés" nyereségével nem számolhatott. Az ezen időben felmerült állandó költségek összege lényegesen alacsonyabb volt, mint akár a romániai befektetésre, akár az m-i beruházás finanszírozására kivont összeg. Az alperesnek az "Otthonok szerződésből" eredően vállalkozói díjtartozása, illetőleg abból való jelentős elmaradása nem volt, a szerződés megszűnése után is a bíróság mindösszesen 9,843.265 Ft

elmaradt vállalkozói díjban marasztalta jogerősen az alperest a felperes javára, ez az összeg a másik két szerződés finanszírozását jelentősen nem befolyásolta. Az elsőfokú bíróság a K-i Szakértői Intézet véleményére alapítva hozta meg a keresetet elutasító ítéletét.

A Pécsi Ítéltábla a felperesek, valamint a II-III. r. beavatkozók fellebbezése folytán hozott Gf.II.30.165/2009/14. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és kötelezte az alperest a felperesek javára fejenként 46,681.391 - 46,681.391 Ft tőke, annak kamatai és a perköltségek megfizetésére. Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást azzal egészítette ki, hogy az I.r. felperes 1995. óta közel 13,000.000.000 Ft értékű beruházás kivitelezési jogát nyerte el különböző pályázatokon, tőkeerős, jól működő gazdálkodó szervezet volt. A korábbi működése során az iparágában szokásos tőkeösszetétellel, a versenytársak átlagát meghaladó jövedelmezősséggel működött és megfelelőnek tűnő finanszírozási háttérrel rendelkezett ahhoz, hogy a perbehozott három beruházást pénzügyileg is képes legyen megvalósítani. A 2001-2002. években a jelen perben szereplő három vállalkozási szerződésen kívül további négy beruházással kapcsolatban volt kivitelezői kötelezettsége.

Az I. r. felperesnek a perben nem szerepelő, az alperesi kórházi projektből eredő jelentős kötelezettsége állt fenn a II.r. beavatkozóval szemben, evonatkozásban azonban úgy állapodtak meg, hogy ezt a kórházi projektből járó vállalkozói díjból egyenlíti ki az I.r. felperes, így az I. r. felperes likviditási mutatójának kiszámításánál a mintegy 550.000.000 Ft rövidlejáratú kötelezettséget figyelmen kívül kell hagyni.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a perbeli három beruházás gazdálkodási és munkaszervezési szempontból egymással összefüggő szerződések voltak, közöttük kölcsönhatás állt fenn, és az fenn is maradt a szerződés megszűnéséig. 2001. második felében a m-i beruházásból befolyó pénzüsszegek finanszírozták a másik két beruházást, 2002. első félévétől az "Otthonok szerződésből" és az sz-i szerződéséből befolyt pénzüsszegek áramlottak a m-i beruházásba. Az "Otthonok szerződés" felmondása következtében előállt 641,457.000 Ft bevétel kiesés a másik két szerződés finanszírozását is nagymértékben ellehetetlenítette. Az "Otthonok szerződés" felmondása közrehatott a másik két szerződésnél azon helyzet kialakulásához, amelyre tekintettel a megrendelők a szerződést felmondták, illetőleg attól elálltak. A finanszírozás megnehezülésében és a felmondásban, illetőleg elállásban a felperes is közrehatott a szabad pénzeszközök kivonásával, illetve a D-i Önkormányzattal kötött megállapodással. A másodfokú bíróság e közrehatás arányát 50 - 50 %-ban határozta meg. Ehhez képest megállapította, hogy az okozott kár összege - a K-i Szakértői Intézet véleményben kidolgozott számítási mód szerint - 224,362.784

Ft-ot tett ki, amelynek 88 %-a 186,725.567 Ft. Ennek 50 %-át kitevő 93,362.783 Ft terheli az alperest, a másik fele a közrehatása folytán az I.r. felperes terhén marad. Az alperes az engedményezésre tekintettel a 93,362.783 Ft 50 %-át 46,681.391 Ft-ot köteles az I.r. felperesnek és ugyanakkora összeget a II. r. felperesnek megfizetni annak kamataival és költségeivel együtt.

A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését és - tartalma szerint - az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. A másodfokú bíróság által elkövetett jogszabálysértést a Ptk. 318. §-ának (1) bekezdése alapján alkalmazandó, a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdésében, valamint a Pp. 206. §-ának (1) bekezdésében foglaltak megsértésében jelölte meg. Előadta, hogy a másodfokú bíróság által módosított és kiegészített tényállás téves, iratellenes és hiányos. Az ez alapján levont az okozati összefüggés meglétére vonatkozó jogi következtetés okszerűtlen, ezért az ítélet megalapozatlan. Okszerűtlen az a jogi következtetés, hogy az alperes részéről az "Otthonok szerződés" felmondása az ezáltal keletkezett bevételkiesés okozta azt, hogy az I.r. felperes megrendelője felmondta az ún. m-i szerződést, valamint a megrendelő önkormányzat az sz-i szerződéstől elállt, így a megszűnt szerződések elmaradt haszna és meg nem térült állandó költsége az alperes által okozott kárnak minősül.

Vitatta a másodfokú bíróság megállapítását, miszerint az I.r. felperes jól működő, eredményes vállalkozás volt. Annak, hogy 1995-től milyen összegű közbeszerzési pályázatot nyert az I.r. felperes, az alperes megítélése szerint jogi jelentősége nincs. Iratellenesnek ítélte, hogy a másodfokú bíróság további négy, az I.r. felperes által készített sikeres beruházásra hivatkozott. A kórházi beruházás kapcsán 1,6 milliárd forint összegű befejezetlen beruházás keletkezett; a Sz-M csatorna beruházásnál az alvállalkozó 38,500.000 Ft összegű 2002. augusztus 18-án esedékes számláját az I.r. felperes nem egyenlítette ki. A II.r. beavatkozó követelése nem térülhetett meg a kórházi beruházás bevételeiből, mivel az I.r. felperesnek nem állt fenn követelése az alperessel szemben a kórházi beruházással kapcsolatosan. E követelést (I.r. felperes 97,136.328 Ft a II.r. beavatkozó 509,216.682 Ft), a Választottbíróság jogerősen elutasította. Az I.r. felperes likviditási mutatóinak meghatározásánál tehát a II. r. beavatkozó követelése nem volt figyelmen kívül hagyható.

Vitatta, hogy a perbehozott három szerződés között olyan összefüggés állt fenn, amely alapján az "Otthonok szerződés" felmondása megalapozta az okozati összefüggést a másik két szerződés megszűnése és az I. r. felperest ebből ért károsodás között.

Allítása szerint hiányoznak a tényállásból az I. r. felperes likviditására az "Otthonok szerződés" felmondása időpontjában jellemző adatok. Az I. r. felperes ellen 2002. július 17-én nyújtottak be felszámolás iránti kérelmet a 2002. április 25-én és május 24-én lejárt, összesen 136,000.000 Ft összegű alvállalkozói díj követelés kiegyenlítésének elmulasztása miatt. A felszámolási eljárásban feltárt adatok szerint az I. r. felperesnek számottevő vagyona nem volt, kötelezettségei több mint 4 milliárd forintot tettek ki. A vagyonvesztését tehát nyilvánvalóan nem az "Otthonok szerződés" felmondása okozta.

Álláspontja szerint annak, hogy a beruházások különböző szerződések alapján egy időben vagy legalábbis egymást átfedő időben folytak, a kártérítés szempontjából nincs jogi jelentősége. Annak van jogi relevanciája, hogy a szerződések egymásra tekintettel vállalt szerződésnek minősülnek-e, ami a perbeli esetben kizárt. Az I. r. felperes az ún. m-i szerződést 2001. március 26-án kötötte, ekkor az "Otthonok szerződés" közbeszerzési eljárása még folyamatban volt, eredményhirdetésre 2001. június 7-én került sor, így az "Otthonok szerződés" bevételeire az I. r. felperes nem alapozhatta a korábbi szerződés teljesítését. A sz-i beruházásra vonatkozóan a közbeszerzési eljárás 2001. május 3-án indult, eredményhirdetésre 2001. szeptember 4-én került sor, ezt követően kötötte meg az I. r. felperes és Sz Város Önkormányzat a vállalkozási szerződést. Az "Otthonok szerződés" megkötésekor az I. r. felperes nem tudhatta, hogy ő lesz a nyertese a sz-i beruházásra vonatkozó pályázatnak. Nem egymásra tekintettel kötött szerződések esetében az okozati összefüggés kizártnak tekinthető.

Hivatkozott arra, hogy mindhárom szerződés utófinanszírozott volt, előleg fizetése nélküli mindháromnak pontos műszaki és pénzügyi ütemezése volt, az egyes szerződések alapján kiállított részszámlákban írt összegeknek kellett fedeznie a beruházás következő fázisának kiadásait, valamint a működési költségeket is; továbbá, hogy az "Otthonok szerződés" felmondását követően olyan rövid időn belül került sor a másik két szerződés megszüntetésére, hogy kizárt, miszerint az "Otthonok szerződés" felmondása miatt kiesett árbevétel hátráltatta az I. r. felperes teljesítését a másik két szerződés tekintetében. A felperes likviditási problémái, fizetési nehézségei korábban kezdődtek, 2002. áprilisában esedékessé vált egy 136,000.000 Ft-os alvállalkozói számla épp a sz-i beruházás kapcsán, amit az I. r. felperes nem egyenlített ki. A m-i szerződésnél 2002. június 6-án felszólítást kapott az I. r. felperes a számla kiegyenlítésére.

Az alperes utalt arra, hogy az I. r. felperes 2001. december 31-ig 140,000.000 Ft meg nem térült összeget adott át a D-i Önkormányzatnak, 82,5 millió forintot pedig egy romániai befektetésre fordított, így az összes finanszírozás kiesés

227,000.000 Ft-ot tett ki, nagyobb összeget, mint amit a felperesek e perben kártérítés címén együttesen érvényesítenek.

A II. r. felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte.

Az I. r. felperes, a II. és III. r. beavatkozó felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult. Előadták, hogy a másodfokú bíróság a szakértők szakmai állásfoglalásait okszerűen mérlegelve egészítette ki az elsőfokú bíróság által megállapított ítéleti tényállást.

Az okozati összefüggés fennállásának kérdésében a beszerzett két szakértői intézet eltérő véleményt alakított ki. A másodfokú bíróság a K-i Szakértői Intézet által követett komplexebb módszertan alkalmazhatóságát fogadta el és állapította meg az okozati összefüggés fennállását. A K-i Szakértői Intézet szakértői véleményében írt, a likviditásra kiható negatív tényezőket figyelembe véve állapította meg a közrehatás mértékét. Úgy ítélte meg, hogy e két tényező egyenlő részt képvisel a kapcsoló szerződések felmondásának előidézésében. A mérlegeléssel megállapított tényállás és a levont következtetés felülvizsgálata során a bizonyítékok felülmérlegelésének nincsen helye.

-.-.-

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta és azt nem találta jogszabálysértőnek.

A felülvizsgálati eljárásban figyelemmel a már jogerősen eldöntött kérdésekre abban kellett a Legfelsőbb Bíróságnak állást foglalnia, hogy az "Otthonok szerződés" jogellenes felmondása és az m-i illetve sz-i szerződés megszűnése között fennáll-e okozati összefüggés, ha igen e két szerződés megszűnése miatt a felpereseket ért kárért milyen arányban terheli az alperest kártérítési felelősség.

E jogkérdés eldöntése érdekében számos magánszakértő szakvéleménye került becsatolásra, két igazságügyi szakértői intézet is szakvéleményt adott a bíróság felkérésére, melyek többször is kiegészítésre kerültek, a szakértőket a peres eljárás során többször is meghallgatta a bíróság. A másodfokú bíróság a szakértői véleményekben foglaltak összevetésével, a bizonyítékok mérlegelésével hozta meg döntését.

A Legfelsőbb Bíróság hangsúlyozza, hogy a Pp. szabályai, a felülvizsgálati eljárás rendkívüli jogorvoslati jellege, az egységes és töretlen legfelsőbb bírósági gyakorlat nem teszi lehetővé a bizonyítékok felülmérlegelését, a bíróság "szabad mérlegelése" nem támadható. A mérlegelést támadó felülvizsgálati kérelem csak akkor vezethet eredményre, ha a bizonyítékok

mérlegelésére iratellenesen vagy a logika alapvető szabályaival ellentétesen került sor.

A másodfokú bíróság - az ítéletében kifejtettek szerint - a két igazságügyi szakértői intézet véleménye közül a K-i Szakértői Intézet álláspontját fogadta el az I. r. felperes likviditási helyzetének megítélése tekintetében. Ugyanakkor elfogadta a K-i Szakértői Intézet azon álláspontját is, miszerint a D-i Önkormányzat "pénzügyi támogatása", valamint az I.r. felperes romániai befektetése is hozzájárult az "Otthonok szerződés" jogellenes felmondása mellett ahhoz, hogy az m-i illetve sz-i szerződések is megszüntetésére kerültek. A bizonyítékok mérlegelésével úgy ítélte meg, hogy a felperes pénzügyi helyzete nem volt maradéktalanul stabil az "Otthonok szerződés" felmondása körüli időszakban, ezért az I. r. felperes és az alperes egyenlő arányban felelős a felperest károsító helyzet kialakulásáért.

Az alperes felülvizsgálati kérelme ezt a mérlegelést támadta oly módon, hogy álláspontja szerint az alperest egyáltalán nem terheli kártérítési felelősség az m-i és a sz-i szerződések megszűnéséből eredő károkért.

E körben elsődlegesen arra hivatkozott az alperes, hogy helytelenül ítélte meg a másodfokú bíróság az I. r. felperes pénzügyi helyzetét, a per tárgyát nem képező beruházások tekintetében a másodfokú bíróság pontatlan megállapításokat tett, ezen belül kiemelten hivatkozott a kórházi beruházással kapcsolatos megállapításokra.

A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint a per tárgyát nem képező beruházásokkal kapcsolatos esetlegesen az ítéletben szereplő "pontatlanságok" nem hatottak ki az ügy érdemi megítélésére. A kórház projektből származó követelés engedményezése kapcsán a Legfelsőbb Bíróság rögzíti, hogy az engedményezés figyelemmel az engedményezési szerződésben foglaltakra nem szüntette meg az I.r. felperes fizetési kötelezettségét mindaddig, amíg az önkormányzat nem tett eleget az engedményezési szerződésből származó fizetési kötelezettségének. A K-i Szakértői Intézet szerint az I. r. felperes engedményezései a cég vagyoni, likviditási helyzetét sem arányaiban, sem összegében, sem összességében nem befolyásolták, míg a K-i Szakértői Intézet megállapítása szerint az engedményezések a teljesítések sorrendjének megváltozását eredményezték, eredményezhették. A Legfelsőbb Bíróság a fentiekre tekintettel úgy ítélte meg, hogy az I. r. felperes likviditási helyzetét az engedményezés nem befolyásolta érdemben. A Legfelsőbb Bíróság rámutat arra, hogy a Legfelsőbb Bíróság 2009. június 15-én kelt határozatában döntött akként, hogy hatályon kívül helyezve az elsőfokú bíróság ítéletét a keresetet elutasítja, így e határozat meghozatalára az elsőfokú ítélet meghozatala után került sor, a fellebbezési eljárásban ezt a legfelsőbb bírósági határozatot a per

tárgyává nem tették, így a felülvizsgálati eljárásban az ezzel kapcsolatban előadottak nem voltak figyelembe vehetők.

A felülvizsgálati kérelemben előadottak szerint a három beruházásra kötött vállalkozási szerződés nem egymásra tekintettel vállalt szerződések voltak és emiatt kizárt az okozati összefüggés.

A Legfelsőbb Bíróság rámutat arra, hogy a másodfokú bíróság - az alperesi álláspontot osztva - helytállóan állapította meg, hogy az m-i és a sz-i szerződés valamint az "Otthonok szerződés" nem egymásra tekintettel vállalt szerződések voltak, hiszen ennek megállapítását az elsőfokú ítéletben részletezett pályázati és szerződéskötési időpontok nem tették lehetővé. A Legfelsőbb Bíróság egyetért a K-i Szakértői Intézet azon megállapításával, hogy a három beruházást, részben párhuzamosan futó kivitelezéssel folyó, egymás után vállalt beruházásnak kell tekinteni.

Önmagában abból, hogy a szerződések megkötésére nem egymásra tekintettel került sor nem következik az az alperesi állítás, hogy az alperes kártérítési felelősségének megállapításához szükséges okozati összefüggés hiányzik.

Az alperes által felkért C. Kft szakvéleménye szerint a beruházások utófinanszírozási jellegűek voltak az egyes beérkezett pénzüsszegeknek fedeznie kellett a következő fázis kiadásait illetve, a működési költségeket, továbbá nem hagyható figyelmen kívül, hogy az I. r. felperes mindhárom beruházás kapcsán különböző nagyságú bankhitelt is felvett. Ezzel kapcsolatban a K-i Szakértői Intézet olyan megállapítást tett, hogy a három szerződés akkor tekinthető önfinanszírozónak, amennyiben a szerződések teljesültek volna.

A C. Kft. szakvéleménye szerint a m-i szerződésen alapuló beruházás esetén a realizált nettó árbevétel meghaladta a beruházás minden szakaszában a közvetlen és változó költségeket, míg a szekszárdi beruházás kapcsán ez nem volt megállapítható.

A felperesi megbízás alapján a T Kft. által készített kiegészítő szakvélemény szerint, melyet a másodfokú bíróság e tekintetben elfogadott tartalmazta azt a megállapítást, hogy a 2001. év II. félévében az m-i szerződésből befolyó pénzüsszeg finanszírozta a másik két beruházás során felmerült kiadási tételeket, majd 2002. év I. félévében megfordult a finanszírozás menete és az "Otthonok szerződésből" és a sz-i szerződésből befolyt pénzek finanszírozták az m-i szerződésen alapuló beruházást. A K-i Szakértői Intézet is érdemben erre a megállapításra jutott. A K-i Szakértői Intézet szerint az alperes jogellenes felmondása következtében az "Otthonok szerződés" alapján elmaradt árbevétel az ún. állandó költségek fedezetére nem nyújtott forrást, ezért ezt a forráskiesést a párhuzamosan futó kivitelezésekből származó bevételek fedezeti hányada pótolta. A jogellenes felmondás folytán drasztikusan csökkent az I. r. felperes likviditása.

Az I.r. felperes likviditási helyzetét a különböző szakértők eltérően ítélték meg. A másodfokú bíróság is azt hol "elfogadhatónak" (7. old. 1. bek), hol "nem stabilnak" (12. old. 3. bek.) minősítette. A másodfokú bíróság Sz T szakvéleményében írtakat fogadta el amikor a likviditási mutatót "elfogadhatónak" minősítette, a szakvélemény ezen minősítés során figyelmen kívül hagyta az engedményezett követelést. A már kifejtettekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság úgy ítélte meg, hogy a likviditási helyzetet az engedményezés nem érintette. Azt az ítéleti megállapítást miszerint a bankok ha nem is kifejezetten az I. r. felperes likviditási mutatóit, de gazdasági helyzetét jónak, kielégítőnek ítélték bizonyítja a nyújtott hitelek, valamint a 2002. március 12-i Kbank nyilatkozat mely az I. r. felperes hitel és fizetőképességét jónak minősíti. Nem vitásan azonban ekkor az I. r. felperest csak az "Otthonok szerződés" kapcsán felvett hitel tekintetében terhelte a részletekben történő visszafizetési kötelezettség.

A K-i Szakértői Intézet súlyosabban ítélte meg az I. r. felperes likviditási, pénzügyi, vagyoni helyzetét. Szakvéleményében arra a megállapításra jutott, hogy az I.r. felperes likviditási helyzete a perbeli időszakban változó volt 2000-ben komoly likviditási gondokkal küzdött, mely 2001. év végére kis mértékben mérséklődött, de 2002. év végére likviditási helyzete tovább romlott. A szakértői intézet szerint a befejezetlen termelés növekedése, vagyis az üzleti partnerek részére még nem számlázható tételek okozhatták elsősorban a cég likviditási gondjait. A cég likviditási gondjait az is fokozta, hogy a cég kötelezettség állományának 94-100 %-a rövid lejáratú volt. A szakértői vélemény szerint az m-i beruházás késedelme 2001. végén, 2002. elején kezdett mutatkozni, melynek hátterében az állt, hogy az I.r. felperes nem fizette ki egyes alvállalkozóit, szállítóit. A sz-i beruházás sem az ütemterv szerint haladt már a kivitelezési munkák megkezdésére is késedelemmel került sor. A szakvélemény szerint a likviditási helyzetet rontotta az romániai befektetésre fordított 82,500.000 Ft és a D-i Önkormányzatnak "kölcson adott", de meg nem térült összeg. Maga a K-i Szakértői Intézet szakvéleménye is hangsúlyozza, hogy nem vonható le az a következtetés, hogy az "Otthonok szerződésből" származó árbevétel kiesés vezetett kizárólagosan ahhoz, hogy a kapcsolódó két beruházás finanszírozása pénzhiány következtében elnehezedett, mert a likviditási gondok, a pénzhiány már jóval korábban kimutatható volt az I. r. felperesnél. A Legfelsőbb Bíróság tényként állapította meg, hogy nincs olyan igazságügyi szakértői intézeti vélemény, mely akként foglalna állást, hogy kizárólag az I. r. felperes rossz gazdasági döntéseire, gazdálkodására vezetető vissza az m-i illetve a sz-i szerződés megszűnése.

A különböző szakvéleményekben szereplő érveket a másodfokú bíróság szabadon mérlegelhetette és mérlegelte, majd ennek eredményeképpen úgy ítélte meg, hogy emiatt az alperes a felperesek által követelt

kár 50 %-át köteles megfizetni, ugyanis csak részben és az ítéletben meghatározott arányban vezethető vissza az "Otthonok szerződés" jogellenes felmondására a két kapcsolódó szerződés megszűnése.

A másodfokú bíróság a Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint a bizonyítékokat iratellenesnek nem tekinthető módon értékelte, a logika alapvetői szabályait nem sértve jutott a másodfokú ítéletben részletezett jogi következtetésre, mely a felülvizsgálati eljárásban a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okok, indokok alapján nem volt felülmérlegelhető.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Pécsi Ítéltábla Gf.II.30.165/2009/14. számú ítéletét a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése szerint hatályában fenntartotta.

Az alperes felülvizsgálati kérelme sikertelen volt, ezért a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése és a 83. § (1) bekezdése szerint köteles a felpereseknek és a beavatkozóknak a felülvizsgálati eljárással okozott költségét megtéríteni.

Nevezettek felülvizsgálati perköltsége a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a/ és b/ pontja, valamint (5) bekezdése szerint felszámítható az ÁFA-t is tartalmazó ügyvédi munkadíjat foglalja magában.

Az alperes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt eljárási illetéket a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 13. (2) bekezdése és 14. §-a szerint az állam viseli.

Budapest, 2010.november 16.

**Dr. Vezekényi Ursula s.k. a tanács elnöke,
Gyöngyösiné Dr. Gyugyei Klára s.k. előadó bíró,
Dr. Lőrincz Györgyné s.k. bíró**

A kiadmány hitelül:

(PBné)